

Oponentský posudek bakalářské práce Petry Špejtkové *Ženské sokolské tělo*

Vedoucí práce: Mgr. Alena Sarkissian, PhD.

Ústav: KDV FF UK

Obhajoba: září 2023

Ve své bakalářské práci se Petra Špejtková věnuje problematice konstituování a geneze ženského sokolského těla, resp. tomu, jak bylo reprezentováno a formováno prostřednictvím cvičebních i příbuzných performancí. Diplomantka, navazující v absolventském textu na svou práci ročníkovou, je tématem nejen evidentně zaujata, ale také se v něm již obstojně orientuje: téma si vymezuje přesně, zvoleného vymezení se drží, pokouší se o jeho celostní nahlédnutí a ohledává za tímto účelem iniciativně různorodé a podnětné metodologické nástroje a koncepty (neurovědné náhledy na performanci Thomasze Kubikowského, sociologické texty Anthonyho Synnotta a Bryana Turnera, koncept dichotomního královského těla Ernsta Kantorowicze) i související literaturu historiografickou se zaměřením jak na otázky sokolské (Tereza Konývková – Frýbertová), tak genderové (Milena Lenderová, Magdaléna Javůrková). V neposlední řadě zkoumá dobové prameny (nejpodstatnějším z nich je cvičební příručka *Dívčí tělocvik* z roku 1872 od Klementýny Hanušové, ale i např. památníky vybraných všesokolských sletů).

Diplomantka prokazuje v textu pro bakalářskou práci nadstandardní schopnost vnímat zvolené téma v jeho komplexitě a uvažovat o něm teoreticky, stejně jako dokáže konkrétní historický materiál nejen nalézt a registrovat, ale i vytěžit, interpretovat a konceptualizovat. Přesto mám k výslednému textu několik nezanedbatelných připomínek, které se pokouším řadit podle vzestupné relevance.

1. Jakkoliv je výše konstatovaná výchozí výzkumná pozice nadmíru žádoucí, při četbě se nelze úplně ubránit dojmu, že několikeré teoretické rámcování poněkud přesahuje možnosti omezeného formátu bakalářské práce, který zdaleka nedovoluje všechny zvažované metodologie aplikovat důsledně, domyslet je a propojit, případně jejich domyšlení plnohodnotně artikulovat - místy tak zůstává spíše u zkratk a náznaků.
2. S touto zahlceností svého druhu souvisí patrně i to, že autorka se občas opakuje, často právě tam, kde se náhle vrací k již jinde pojednaným teoretizujícím konceptům. Koherence práce se místy pod množstvím sledovaných kontextů vytrácí, jindy působí náhodně (např. je záhadné, proč kapitola věnovaná metodologiím následuje po úvodním historickém exkurzu o počátcích ženského sokolského cvičení).

3. Na základě heuristiky věnuje diplomantka značnou pozornost jednotlivým ženským cvikům a jejich postupné emancipaci od cviků mužských i proměnám ženského cvičebního úboru, nedílné složce sokolských performancí. Zavedení slavnostního ženského kroje dokonce vnímá jako významný mezník v konstituování a performování ženského sokolského těla a jeho „usazování se“ v těle národním. K popisu prostudovaných cvičebných sestav i úborů ovládla autorka suverénně potřebnou terminologii. To vše kvituji, avšak velmi bych uvítala obrazovou přílohu k oběmu, tím spíše, že autorka s ikonografickým materiálem pracovala.

4. Předchozí připomínky jsou spíše dílčí, tato je kardinální: celou práci probleskuje vysoká míra předporozumění a až nekompromisní feministický diskurz, vytyčený mimo diskusi i argumentaci. Např. hned na třetí stránce se dočteme: „V době vzniku spolku bylo nepřipustné, aby byl ženský tělocvik přímo přiřazen k Sokolu.“ Ačkoliv tvrzení samo bude nejspíše zcela v pořádku, bylo by jistě zajímavé se ptát v čem ona nepřipustnost spočívala či kdo ji stanovil. Ideologizující narativ se dokonce místy může postavit do cesty analýze a de facto znemožnit smysluplnou interpretaci. Nejpatrnějším příkladem je zmínka o grafice *Domov* od Josefa Mánesa, jehož dílo bere Petra Špejtková do svých úvah – velmi správně v něm totiž spatřuje jeden ze zdrojů sokolské estetiky obecně i estetiky tělesné. Tvrzení, že jemná dívka s květy ve vlasech, sedící na neosedlané klisně a hrající na housle, „pravděpodobně zpestřuje pauzu mezi prací“ (s.34) vedle stojícímu jinochovi, opírajícímu se o pluh, sice hezky zapadá do feministického čtení, ovšem Mánes stěží zachytil takto reálný výjev. Patrná alegoričnost litografie naopak ukazuje obě genderově rozdílné figury jako komplementární, obě stejnou měrou spolu-tvořící domov, jednu ze stěžejních ideálních obrozenských hodnot; stejně by se dalo diskutovat o tom, že právě žena svou na poli uprostřed orby velmi nepravděpodobnou hrou na housle sémantizuje samotný národ, na jehož hudebnosti si jak známo naši předci velmi zakládali...

Závěrem snad jen tolik, že práci, přinášející nálezy, ale i otázky, a to jak k polemické diskusi, tak k dalšímu autorčinu případnému bádání, vítám.

Práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji **hodnocení velmi dobře**.

